

دبیرخانه طرح توسعه و تحول اجتماع محور محلات کم برخوردار

بسمه تعالی

عنوان طرح :

طرح توسعه و تحول اجتماع محور محلات

(کارگروه توانمند سازی محلات کم برخوردار)

دبیر خانه طرح توسعه و تحول اجتماع محور محلات کم برخوردار

چشم انداز: تبدیل محلات کم برخوردار به محلاتی با کودکان، نوجوانان و جوانان توانمند و کارآمد و مؤثر در عرصه های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی در چشم انداز افق ۱۴۰۴

راهبرد: توسعه و تحول اجتماع محور محلات کم برخوردار

اصول اخلاقی طرح:

- ۱- ما تلاش می کنیم در ابتدا نگاه خودمان را عوض کنیم و واقعاً بر مبنای موازین و مدل اسلامی عمل کنیم. و معتقدیم این نگاه منشاء خیر و برکت خواهد شد. به دنبال این نگاه، نگرش و خیالات مردم محله ارتقاء می دهیم.
- ۲- هدفمان ساده، روشن و عملیاتی است و از طریق خود افراد محله قابل انجام است. تحول محله از خود آدم های آن محله شکل می گیرد.
- ۳- ارتقای هویت، افزایش رفاه و مقتدرسازی جوانان محله واژه های کلیدی و زیربنایی کار ما خواهد بود.
- ۴- ما از ویژگی های مثبت محله به عنوان نقاط قوت استفاده کنیم و از طریق نقطه قوت آنها نیازهای محله را تامین خواهیم کرد.
- ۵- حمایت ما از خانواده ها غیر ملموس و غیر مستقیم و از تشویق نقاط قوت و برجسته جوانان تا ۳۰ سال آنان خواهد بود و بدون جدایی از پدر و مادر آنها آسیب آنها را برطرف سازیم.
- ۶- ما نه بر مبنای ترحم بلکه مهرورزی و احسان به بندگان خدا به صورت چهره به چهره با آنها مواجه می شویم و از طریق خودشان تغییر ایجاد می کنیم و هیچ کس را خارج از محل نمی آوریم.
- ۷- با معتادین محله به عنوان بیماران نیازمند درمان و دارای کرامت و عزت مواجه خواهیم شد و جداگانه با آنها کار می کنیم.
- ۸- آگاهی بخش و ارتقای سطح بینشی و تحصیلاتی جوانان و بچه ها از برنامه های اساسی ما در قالب فرایندی نرم بوده و در این فرآیند از اعمال قدرت و پول پاشی و توزیع رانت دوری می کنیم.
- ۹- در جهت احیا و برجسته سازی شخصیت های اسطوره ای محله سعی وافر خواهیم نمود.
- ۱۰- در جهت ارتقای تدریجی هویت محله و ساکنان آن مسئولیت ها را به اجزاء کوچکتر خرد نموده و به جوانان محله واگذار می کنیم.
- ۱۱- پذیرش فرماندهی واحد برای ایفای مسئولیت های مختلف و پیشبرد کارها با هم برای ما یک اصل اساسی است. خدمات ما بدون تبعیض برای همه واجدان شرایط محله از یک پنجره واحد ارائه خواهد شد.

دبیرخانه طرح توسعه و تحول اجتماع محور محلات کم برخوردار

مقدمه :

در فرآیند کنونی برنامه ریزی و مدیریت توسعه شهری، استفاده از راهبردهای مشارکتی و رویکرد برنامه ریزی از پایین به بالا به تدریج مورد اجماع برنامه ریزان قرار گرفته است. تحقق این رویکرد، نیازمند تعریف نظام تقسیمات فضایی خردتری است که می‌توان «محله» را به عنوان واحد پایه و محور برنامه ریزی مشارکتی در عرصه همگانی در شهرهای قلمداد کرد.

به دلیل وجود معضلاتی چون افزایش نابهنجاری‌های اجتماعی، کم‌رنگ شدن هویت و حس تعلق اجتماعی، افزایش مشکلات اکولوژی، اجتماعی و محیطی، نابرابری‌های شگرف اجتماعی-اقتصادی و در مجموع کاهش کیفیت زندگی، تمام تلاش‌ها معطوف به استفاده از رویکرد راهبرد مشارکتی شده است که رهیافت‌های حاکم بر آن را می‌توان در دو قالب فکری کلان و خرد تبیین کرد:

الف- مدیریت متمرکز، اقتدارگرا در سطح کلان یا به تعبیری از بالا به پایین

ب- مشارکت جمعی، بسیج اجتماعی، برنامه ریزی مشارکتی یا از پایین به بالا

دیدگاه دوم می‌توان منجر به کشف و ایجاد ظرفیت‌های نهادی، تقویت اجتماعات محلی، توسعه مدیریت راهبردی - مشارکتی، بسیج منابع انسانی و تمرکز زدایی گردد، که در نهایت اعتلای مدیریت و برنامه ریزی شهری را سبب می‌شود.

دبیرخانه طرح توسعه و تحول اجتماع محور محلات کم برخوردار

روش احیاء ظرفیت های محلی در راستای توانمند سازی محلات کم برخوردار :

محلّه ، محدوده‌ای شهری با ترکیب متوازی از فعالیت‌های انسانی، که اطراف مرکز معین و مشخصی ساخته شده است و **بعنوان خردترین واحد در نظام برنامه ریزی شهری** محسوب می شود و کانون کنش و واکنش‌های اجتماعی است.

در تعریف و تبیین مفهوم محلّه در شهرهای ایران این واژه را می‌توان از دو منظر تاریخی و قانونی مورد بررسی قرار داد. در برداشت تاریخی خصوصیات غالب شهرهای اسلامی در ساختار کالبدی و اجتماعی شهرها به واسطه تأثیر پذیری از هویت ایرانی - اسلامی نمود بارزی داشته است، به گونه ای که محلّه به عنوان یکی از اجزا و عناصر شهر ایرانی - اسلامی و تشکیل دهنده ساختار و استخوان بندی شهرها تلقی می‌شود و محدوده آن نیز به واسطه وابستگی‌های قومی، نژادی و مذهبی و حرفه ای و طبقاتی تعریف شدنی است. این برداشت در گذر زمان دچار تغییر و تحولاتی شد، به گونه ای که در نظام شهرنشینی و شهرسازی کشور محلّه‌های سنتی کمتر به مصداق گذشته و با کارکردهای قابل انتظار از آنها وجود دارد. در برداشت حقوقی و قانونی، بررسی قوانین فعلی نشان می‌دهد مهم ترین قانونی که محلّه در آن تعریف شده است، تبصره ۲ ماده ۴ قانون تقسیمات کشوری مصوب ۱۳۶۲ است که محلّه را مجموعه ای از ساختمان‌های مسکونی و خدماتی بیان می‌کند ، که از لحاظ بافت اجتماعی ساکنان خود را اهل آن می‌دانند و دارای محدوده معین است. حدود محلّه‌های شهری تابع تقسیمات شهری است. در شهرهای بزرگ از به هم پیوستن چند محلّه شهری، منطقه شهری تشکیل می‌شود.

در مطالعه و شناخت محلّه باید به چهار عامل توجه داشت:

۱- مرزهای کالبدی و نمادی

۲- پیوندهای اجتماعی

۳- تسهیلات و خدمات محلی

۴- هویت و احساس تعلق نسبت به مکان زندگی

دبیر خانه طرح توسعه و تحول اجتماع محور محلات کم برخوردار

ساختار عملیاتی طرح:

بر اساس مطالعات انجام پذیرفته شده به منظور افزایش مشارکت عمومی و احیاء ظرفیت های کالبدی، اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و فرهنگی محله، محور برنامه ریزی در این طرح، محله تعریف گردید، جهت احصاء و هماهنگی ظرفیت های محلی در سطح محلات، خانه راه اندازی می شود، محدوده جغرافیایی خانه منطبق بر محدوده جغرافیایی محله می باشد.

خانه محل تجمع همه دستگاه های خدمات رسان در محله می باشد و مسئول خانه، مسئولیت هماهنگی بین بخشی دستگاه ها، سازمان ها و تشکل ها را در سطح محله برعهده دارد.

طبق مطالعات انجام پذیرفته شده بر اساس شاخص های توسعه یافتگی مجموعاً ۲۰۲۰ محله کم برخوردار در سطح کشور موجود می باشد که جهت رفع مشکلات و توانمند سازی آنها نیازمند تداخل همزمان چند دستگاه و سازمان ضروری می باشد.

خانه: محدوده جغرافیایی با متغیرهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و اکولوژیکی ویژه که بر گرفته از مفهوم محله می باشد.

مسئول خانه: مسئول خانه یکی از ساکنین معتمد محله می باشد، که توسط یک دستگاه یا نهاد یا سازمان انتخاب و مسئولیت هماهنگی خانه را برعهده می گیرد.

محله کم برخوردار: محله است که از نظر شاخص های توسعه یافتگی در حد ضعیف می باشد و تجمع آسیب های اجتماعی در این محلات مشاهده می شود، به گونه ای که یک دستگاه یا نهاد یا سازمان، قادر به حل مشکلات محله نمی باشد و ضرورت تداخل همزمان چند دستگاه یا سازمان یا نهاد وجود دارد.

پهنه بندی: جهت مدیریت بر محلات کم برخوردار، محله را به واحدهای کوچک قابل مدیریت تقسیم می نماییم، به این واحدها، پهنه اطلاق می شود، مجموعه پهنه ها، محله کم برخوردار را تشکیل می دهد.

مسئول پهنه: یکی از ساکنین و از معتمدان پهنه می باشد، هماهنگی عملیات اجرایی در پهنه توسط مسئول پهنه انجام می پذیرد.

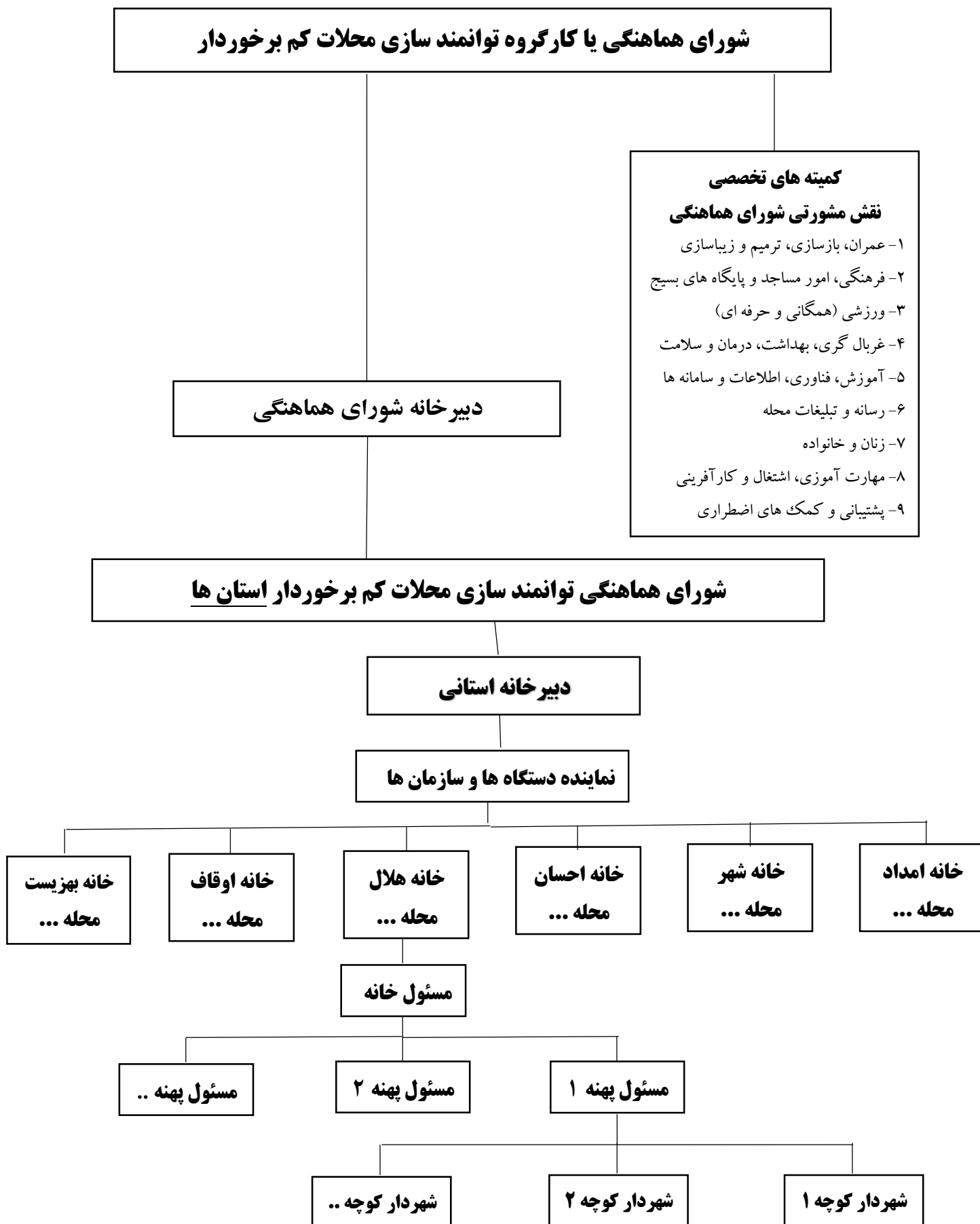
پهنه بندی محلات با کمک گرفتن از اطلاعات جمعیت (تعداد جمعیت، خانوار، سرانه و ...) و نقشه های شهرسازی، حمل و نقل، فضای سبز، نقشه های خدماتی محله (فرهنگی، آموزشی، ورزشی و ...) انجام می گیرد.

محدوده فعالیت شهردار کوچه: کوچک ترین واحد مدیریت در سطح محله کم برخوردار با حدود جغرافیایی خاص و قابل تعریف.

شهردار کوچه: شخصی است که دارای سه شاخص (مقبولیت، ساکن کوچه بودن و دارای سن زیر ۳۰ سال) می باشد.

دبیر خانه: مرکز هدایت، هماهنگی، پایش، ارزیابی و نظارت خانه ها در محلات کم برخوردار می باشد.

چارت تشکیلاتی (سطح ملی و استانی)

دبیر خانه طرح توسعه و تحول اجتماع محور محلات کم برخوردار

نقش و وظایف دستگاه ها ، سازمان ها و نهادها

- ۱- **هلال احمر** : راه اندازی خانه هلال، برگزاری دوره های آموزش کمک های اولیه ، امداد و نجات و ... ، تامین دارو نیازمندان و همکاری در طرح غربالگری و پزشک خانواده
- ۲- **کمیته امداد امام خمینی (ره)** : ساماندهی خیرین محله و راه اندازی مراکز نیکوکاری، ساماندهی و حمایت از زنان سرپرست خانوار، ایتم ، خانواده های زندانیان، و خانواده های معتادان در حال ترک و سرپرستان از کار افتاده ، اشتغال زایی و پرداخت تسهیلات کم بهره و توزیع اقلام اساسی نیازمندان
- ۳- **سازمان بهزیستی** : راه اندازی مراکز مثبت زندگی مبتنی به ظرفیت های محلی ، ساماندهی و حمایت از معلولین و آسیب دیده های اجتماعی و کودکان کار ، همکاری در راستای ساماندهی معتادان محله، همکاری در جهت ساماندهی فعالیت های تشکل ها و سازمان های مردم نهاد محله
- ۴- **ستاد اجرایی فرمان امام خمینی (ره) و بنیاد احسان، بنیاد مستضعفان** : حمایت و پشتیبانی از فعالیت های تشکل ها، مساجد و گروه های مردمی و جهادی محله ، توزیع ارزاق اساسی، حمایت و پشتیبانی از حوزه ورزش حرفه ای ، ساماندهی گروه های جهادی و پشتیبانی جهت احداث، بازسازی و ترمیم منازل و مدارس و سایر اماکن فرهنگی و مذهبی محله و مشارکت در حوزه بهداشت و درمان محله
- ۵- **آموزش و پرورش** : راه اندازی شورای مدیران مدارس در محله، برنامه ریزی و ساماندهی ادامه تحصیل کودکان بازمانده از تحصیل در محله ، کمک به راه اندازی مرکز نوآوری دانش آموزی ، تدوین برنامه ارتقاء سطح آموزشی و تحصیلی دانش آموزان ، احداث، نوسازی و بازسازی و ترمیم مدارس
- ۶- **شهرداری** : تدوین طرح و ساماندهی بافت های فرسوده محله و صدور مجوز احداث، نوسازی و ترمیم منازل مسکونی ، اصناف و سایر اماکن عمومی محله ، اجرای طرح کاداست در محله با همکاری اداره ثبت املاک ، احداث و توسعه فضای سبز و سایر اماکن فرهنگی ، آموزشی، ورزشی و تفریحی محله، ساماندهی گاراژهای بازیافتی ، تدوین طرح ارتقاء خدمات شهری محله (جمع آوری زباله، رفت و روب، روشنایی، آسفالت ، نزولات جوی و آبهای سطحی و ...)
- ۷- **صندوق کارآفرینی** : برگزاری دوره آموزشی ایجاد و ارتقاء کسب و کارهای محلی ، راه اندازی صندوق های خرد محلی و پرداخت تسهیلات کم بهره ، پایش و ارزیابی کسب و کارهای محله
- ۸- **وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و اتاق تعاون ایران و استانها** : برگزاری دوره های آموزشی و ساماندهی و راه اندازی تعاونی توسعه محله

دبیر خانه طرح توسعه و تحول اجتماع محور محلات کم برخوردار

۹- **صدا و سیما**: استعدادیابی و برگزاری دوره های آموزشی فیلم برداری، عکاسی، خبرنگاری، بازیگری ، موسیقی و ...، تهیه ارشیو اقدامات در سطح خانه ها، تهیه مستندهای از اقدامات در سطح خانه ها ، تهیه برنامه های تخصصی و مناسبی در سطح خانه ها

۱۰- **شرکت بازآفرینی ایران و سازمان نوسازی**: مطالعات محلات فرسوده کم برخوردار و تهیه طرح عملیاتی و بسته های سرمایه گذاری و همکاری و پشتیبانی اجرا

۱۱- **معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور و مراکز دانشگاهی**: راه اندازی مراکز نوآوری با محوریت استارت آپ های دانش آموزی و کارخانه نوآوری در حوزه کسب و کار ، کمک به تجهیز حوزه فناوری و اطلاعات مدارس

۱۲- **سازمان اوقاف و امور خیریه**: همکاری در جهت نوسازی و ترمیم مراکز آموزشی، فرهنگی و مذهبی اموال اوقافی در سطح محلات کم برخوردار ، شناسایی اموال موقوفه در سطح محلات کم برخوردار و واگذاری بهره برداری ان به مسئولین خانه ها بعنوان امین موقوفه جهت راه اندازی کسب و کارهای محلی

۱۳- **سازمان فنی و حرفه ای**: تدوین برنامه و برگزاری دوره های آموزش مهارتی در سطح محلات کم برخوردار در راستای نیازهای محله جهت اشتغال با اولویت جوانان جویای کار

۱۴- **بسیج**: همکاری حوزه ها و پایگاه های بسیج جهت مشارکت در راه اندازی طرح شهرداران کوچه ، همکاری و مشارکت در طرح های عمرانی، فرهنگی ، ورزشی و مناسبت های مذهبی

۱۵- **شبکه بهداشت و دانشگاه های علوم پزشکی**: طرح غربال گری، اجرای طرح پزشک خانواده و همکاری در کلیه های حوزه های مرتبط با بهداشت و درمان محلات کم برخوردار

۱۶- **بکارگیری سایر دستگاه ها و نهادها بر حسب تشخیص استانداران محترم (بر اساس ظرفیت های محلی)**